

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1947.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

március

Természetszeretetre való nevelés.

Elöljáróban meg kell jegyeznünk, hogy más a teendő e szempontból a városi, iparos vidéken és falun, ahol a mezőgazda gyermeke szinte benne él a természetben. Utóbbi helyen nem is annyira a természet szeretetére kell nevelnünk a tanulókat, mint inkább a föld szeretetére és a hozzá való hűségre.

Szomorú jelenséget tapasztaltunk a multban a falusi lakosságra vonatkozóan. A földművelő nép helyzete a legtöbb államban nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyekre pedig nemzeti fontosságánál fogva jogot tarthat. Egyes országokban, vidékeken annyira alacsony az életszínvonal, hogy csupán tengődésnek, egyik napról a másikra való keserves életnek nevezhetjük. A termelőmunka alacsonyrendűségén kívül része van ebben az értékesítés szervezetlenségének és bizonytalanságának is többek között. Az ár, amelyet a gazda terményeiért kap, nem felel meg mindig a munkára fordított rengeteg időnek, erőnek és fáradságnak. Érthető, hogy ilyen körülmények között lelki válság fenyegeti a mi földművelő társadalmunkat is. Ha fájdalommal is, el kellett szakadnia a földtől. Egyre többen voltak, akik a városok (Budapest) felé tekintettek és otthagyták a falut, hogy jobb megélhetés után nézzenek. A vasút, rendőrség, katonaság, városi és megyei hivatalok altiszt állásai bűvös erővel vonzották magukhoz falusi ifjaink legértékesebb tagjait. Sokan a nagyvárosok forgatagába kerültek és mint gyári munkások, rakodók, napszámosok alvadtak bele az ipari és kereskedelmi világ proletártömegeibe. A föld elvesztette vonzóerejét. Mindezen bajokat még a földosztás sem szüntethette meg teljesen, hiszen nem minden arra érdemes földigénylő kapott földet.

Ilyen helyeken természetesen nem a természet szeretetére, inkább a termőföld szeretetére, az iránta való hűségre kell a hangsúlyt tennünk nevelésünkben. Az általános iskolának itt csak az lehet feladata, hogy vezesse be falusi népünket az okszerű gazdálkodás ismeretébe, értesse meg a tanulókkal a tudatos és okszerű gazdálkodás fontosságát, értesse meg velük azt, hogy a földművelő munkája — ha azt jól végzi — valójában igen magasrendű tevékenység, amelyhez sok tudásra, előre látó és gondolkodó értelemre, szellemi önállóságra és sok ügyes-

ségre van szükség. Akiket a föld meghódításának vágya gyermekkorukban megszállott, azok nem áhítoznak hivatal után. Megmaradnak földművelőnek a szó nemesebb és magasabb értelmében.

A városi gyermeket viszont ki kell vinni a természetbe, hogy ráeszméljen annak szépségére s védelmére. A növény és állatvilág oktalan pusztítása a városi ember tulajdonsága. Teherhordó állataikat kegyetlenül ütlegetik, amikor agyonterhelve, vagy kimerülve lassítanak vagy megállnak. A gyermekek pedig, ha szerét tehetik, felkutatják a madárfészkeket és vad gyönyörűséggel kirabolják, amitől a falusi gyermekek sem mentek. Mások léprecsalják a madarakat; oktalan pusztítják a denevért, sündisznót, baglyot stb. Nem veszik észre az emberek, hogy mindezt irtózatossá bosszút áll rajtuk a természet. A pusztító hernyók és férgek miriádjai lepik el fáinkat és növényeinket, egész erdőket és gyümölcsösöket kopasztanak le teljesen. Az énekesmadarak és más hasznos kerti állatok hernyó- és féregpusztító munkáját drága pénzen vásárolt mérgekkel igyekszünk pótolni.

A természet oktalan pusztításával okozott károk sokféleképpen éreztetik hatásukat az emberrel. Gyöngítik gazdasági életünket, mert veszedelmeket idéznek elő; idő előtt kimerítik az erőforrásokat. Megfosztanak bennünket leghűségesebb és természetes segítőtársainktól, de sok-sok esztétikai és történelmi értéktől is. Olyan nevelésre van tehát szükség, amely a természetet megszeretteti és az emberiséget megtanítja a természet értékeinek okos felhasználására, védelmére és gondozására is. Ismernünk kell a természet értékeit, mégpedig nemcsak általános nemzetgazdasági szempontból, hanem a mi szempontunkból is. Ehhez pedig úgy juttathatjuk el tanítványainkat, ha a természet minden jelenségét a hozzánk való viszonyában is megvizsgáljuk.

A természet javainak okos felhasználása *szociális érzület* és gondoskodást kíván. Határt kell szabnunk az egyéni önzésnek e szempontból is. A világ anyagi, erkölcsi és esztétikai javából mindenkinek joga van részesülni. Ha tanítványainkban sikerül kifejleszteni a szociális gondolkodást, élvezni fogják a természet javait, de nem foglalják le csak maguknak: nem tépik le az utcák és közterek virágait, nem törik le fáit és bokrait, nem tapossák el pázsitját, a kirándulók megkímélik a réteket és a virágzó gyümölcsfákat. Éreztessük meg tanítványainkkal, hogy a természet csodálatosan összefüggő szervezet, amelyben egyik tag romlása maga után vonja másikat is. A hasznos madarak pusztítása gyümölcsfáink pusztulását okozza. Számolás és mérés órán számíttassuk ki, hány hernyót pusztíthat el egy anyamadár egy egész nyáron, ha naponta legalább 50-et fogdos össze. Hányat pusztít el egy pár, és mennyit az egész család, ha 5 fiókát nevelnek fel. Ezek a számadatok egyben arra is rámutatnak, hogy mennyi hernyót szabadítanak rá a gyermekek gyümölcsfáinkra, ha csupán egyetlen madárpárt elűz-

nek erdeinkből és gyümölcsöseinkből. De ugyanígyen számítást végezhetünk a sündisznóval, denevérrrel, gyíkkal, bagollyal stb. kapcsolatban is.

Teremtsünk a természet tárgyaival közvetlenebb, szinte személyes kapcsolatot, ezzel több megértést és szeretetet biztosíthatunk irántuk. (Gondolunk itt az iskola fáira, amelyek alatt összegyűlhetünk, elbeszélhetünk azok ültetőiről, közvetlen hasznukról, fáink életéről, táplálékukról, ellenségeikről stb.) Ilyen módon a gyermekekben szinte személyes érdeklődés, megértés és szeretet ébred a természet tárgyai iránt. A felsőbb osztályokban írassunk dolgozatot alkalomadtán legkedvesebb fájukról, virágaikról, állataikról stb.

A természetvédelmet vigyünk át gyakorlati térre is. Ennek lehetősége természetesen iskolák szerint más és más. Fátlan vidéken faültetéssel nevelhetjük igazi természetvédelemre tanítványainkat. Talán még az iskola udvarán sincs fa, bokor, virág. Ültessünk el minden esztendőben csak egy-két fát, és virágosítsuk be iskoláink táját, utcarészleteket. Tanítványaink felnőve, talán egész községük táját megváltoztathatják, ha gyümölcsfákat ültetnek, utcáit virággal ékesítik.

A gyakorlati madárvédelemnek különösen faluhelyen sok lehetősége van. Ilyenek a fészekrablások megakadályozása, parittyák, madárfogók elkobzása stb.. fészkükből kiesett madárfiókák felnevelése, sebzett és hidegtől megdermedt madarak ápolása. Szoktassuk hozzá tanítványainkat a madarak téli etetéséhez. Tanítsuk meg őket az etetés helyes módjára, hogyan és mit adhatunk a madaraknak. Készíttessünk kézimunkaórán madárodúkat és etetőket, gyűjtsessünk madáreleséget (kendermag, köles, napraforgó, faggyú stb.)

A jól felfogott természetvédelem egyben közgazdasági kérdés is. Megérdemli, hogy foglalkozzunk vele a madarak és fák napján kívül is!

TANÍTÁSOK — VÁZLATOK

1947. április 2. hete.

Általános iskola I. osztály.

A tanítás anyaga: *Mese a cipős, csizmás nyulakról* c. vers.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Az elmúlt órán tárgyalt be-szélgetési anyag felújítása.

b) Ráhangolás. Csodálatos dolgok történnek néha az állatok világában is!

c) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. A mese elmondása.

MESE A CIPŐS, CSIZMÁS NYULAKRÓL.

Hajdanán egy nyúlnak
Mi jutott eszébe?
Összehívta a nyulakat
Nyulak szigetére:

„Tisztelt nyúl-nemzetség!
Én a mondó vagyok:
Hegezzétek fületeket,
Kicsinyek és nagyok!